

Dagverslag Netwerkdag 'Green Deal Duurzame Zorg en de Ketenaanpak Medicijnresten' – 21 november 2025

Op vrijdag 21 november 2025 kwamen professionals uit de zorg- en watersector samen bij het RIVM in Bilthoven voor de netwerkdag 'Green Deal Duurzame Zorg en de Ketenaanpak Medicijnresten'. Het centrale thema was een gezamenlijke aanpak voor het verminderen van de milieubelasting door medicatie, een onderwerp dat zowel binnen de Ketenaanpak als de Green Deal Duurzame Zorg steeds meer aandacht krijgt.

De dag werd geopend door dagvoorzitter Myrthe von den Benken, die het belang benadrukte van samenwerking tussen zorg en watersector om de impact van medicijnresten op het milieu te verminderen. Caroline Moermond (RIVM) gaf vervolgens inzicht in de dilemma's en trade-offs die spelen bij het verduurzamen van de zorg en het implementeren van de Ketenaanpak. Als voorbeeld besprak ze onder andere de keuze tussen pijnstillers of een niet-medicamenteuze behandeling. Ook wees zij op geneesmiddelen die tot de PFAS-groep behoren en daardoor extra milieubelastend zijn, maar ook de noodzaak om het vervangen hiervan af te wegen tegen andere risicofactoren.

In het ochtendprogramma stonden praktijkvoorbeelden centraal, waaronder het gebruik van röntgencontrastmiddelen in de radiologie. Gerard Stroomberg (RIWA) deelde zijn ervaringen met deze problematiek vanuit de drinkwatersector, waarna Heleen Dekker (Groene radiologen) ervaringen deelde met oplossingen om de impact van deze stoffen op (drink)waterkwaliteit te verminderen. Zij ging daarbij in op maatregelen en acties die door zowel radiologen, patiënten als producenten kunnen worden genomen om de hoeveelheid middelen die in water terechtkomen te verminderen.

Daarna volgden korte presentaties als introductie op de workshops. Charlie Davey (Radboud Universiteit) besprak de effecten van psychofarmaca op het waterleven, samen met Dayna van Heel en Anna Stohr (Amsterdam UMC) die het Eco-Psych project toelichtten, gericht op het verminderen van de milieu-impact van psychofarmaca. Michael Bentvelzen (Unie van Waterschappen) en Annemieke Drenth (Zorgambassade) introduceerden hun workshop voor het zuiveren van ziekenhuisafvalwater. Tot slot gaven Claudine van Lith, Liesbeth Timmermans (De Groene Huisarts) en Carine Schuurmans (NVZA) een inkijk in het bewust voorschrijven en afbouwen van medicatie.

Tijdens de workshops werd samen gewerkt aan ideeën over deze drie onderwerpen. Hierbij werd onder andere gediscussieerd over kansen, knelpunten en de implementatie van bronmaatregelen. Tijdens de plenaire terugkoppeling werden kort de belangrijkste uitkomsten uit de workshops gedeeld.

Vervolgens gaf Joost Piët (Amsterdam UMC) een presentatie over onderwijsinitiatieven rondom duurzaam voorschrijven. Joost gaf diverse voorbeelden van hoe de milieu-impact van medicijnen inmiddels een plek heeft gekregen in het onderwijscurriculum van het AUMC en andere deelnemende universiteiten aan het ERASMUS+ project Planed Prescribing. Zo is er een docenthandleiding beschikbaar, inclusief bijbehorende slides, en leren studenten om bij het 6-stappenplan (WHO/Farmacotherapie op maat) ook aandacht te besteden aan de milieubelasting van medicijnen.

Aansluitend ging Bastiaan Venhuis (VWS) in op de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV), die als onderdeel van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater geïmplementeerd zal worden. De verplichte verbeteringen aan rioolwaterzuiveringsinstallaties moeten vanuit het 'de vervuiler betaalt' principe voor minimaal 80% bekostigd worden door de farmaceutische- en cosmetica industrie. Hij besprak de mogelijke impact van deze maatregel, o.a. voor de beschikbaarheid van medicatie.

De dag werd afgesloten door Eke Buis (Ketenaanpak Medicijnresten) en Henk Vermaat (Green Deal Duurzame Zorg, pijler Geneesmiddelengebruik), die het belang van blijvende samenwerking tussen alle betrokkenen onderstreepten.